

A puero prius formato: unde si malus fuerit homo, uadit in bestiam, & inde redit ad hominē, à quo si bonus fuerit, uadit in gloriam. Porphyrius uero negans hæc omnia, dicit animam potius de bestia in bestiam ire, de homine in hominem, deinde in cœlum.

De natura pueri secundum horas humorum.

Notādū autē est, sperma nō semper animatū ab homine uenire in matricē: sed tūc tm̄ qñ à Deo statutū est gigni infantē: & tunc anima sociatur spermati. Stoici dicebant animas quotidie creari: & corpori prius in matrice cōposito immitti, & oē corpus nouū, & tēporaliter creatū, esse mortale. Porphyrius renuit, ostēdens sic opus Dei esse debile: cū sit necesse quotidie creari. Sed sciendū nobis est q̄ animæ semper suā uitā firmā habent & stabilem ab initio: & sic nō est opus Deo facere nouas unaquaq; hora. Dicit Hip. q̄ si mulier recipit sperma in prima, uel in secūda, uel tertia hora noctis uel diei, infans contrahit proprietates sanguinis, quia horæ sunt eius. si in quarta quinta sexta, cholerae ru. si in septima octaua nona, phlegmatis: si decima undecima duodecima, cholerae ni. Quod si in sinistra parte matricis in horis sanguinis conceptus maneat, pater uero & mater in horis cholerae rubrae cōcepti fuerint, nō trahit infans figurā ex cholera rubra patris ac matris propter fragilitatē sinistrae partis: & habet causas passionum ex phlegmate uel à cholera ni. plus q̄ ex cholera rubra: nō tm̄ tātī acuminis, quātū si esset in dextra parte. licet autē in ista parte sit uirtus cholerae ni. & ppter frigiditatē eius sit uirtus phlegmatis ibi, tm̄ infans à sanguine suarū sumit initium passionū. Si uero in dextra parte sit cōceptus in horis sanguinis, pater uero & mater in horis cholerae rubrae, licet plus retineat figurā à patre & à matre ex cholera ru. q̄ ex sanguine, tm̄ retinet proprietatē passionū à suo principio. i. ex sanguine: quæ passiones sunt hæ: synochus, pleuritis, spasmus, apostemata, caufus, & aliæ passioēs hm̄oi. habet etiā sanguis acutionē à cholera ru. Si infans cōceptus est in horis cholerae rubrae, & genitores in horis sanguinis, ex his trahit figurā: magis tm̄ à suis, à quibus proprietatē passionū retinet: quæ sunt febris acuta, tertiana, synochus, dysenteria, cephalalgia, phrenitis, icteritia, & similia. Si uero in sinistra cōceptus sit horis prædictis existētib. suis & genitorū: puella magis retinet figurā sanguinis à patre & matre, quàm ex natura cholerae rubrae. frigiditas. n. sinistrae lateris superat proprietates passionū: tm̄ inharēt ei cholera rubra: quæ ppter frigiditatē minus sunt acuta quàm in dextra parte. Si uero in horis cholerae nigrae cōcepti sunt pater & mater, & infans in sinistra sit parte, si puella est, naturaliter melancholica est, uel paralytica, splenitica, quartanaria, epileptica, stulta, & iners: similis est etiā patri & matri: nec alio modo potest tēperari natura eius. si uero sperma est in dextra, nō semp, nec ita prædictas habebit passiones, ppter tēperamentum caloris hepatis, & fellis: & quia hic calor accidētalis est ei, nō potest prorsus pellere naturalia. Horæ autē cholerae nigrae, & cæterorū humorū determinantur p̄ cursum planetarū. Quod si puella sit cōcepta in horis cholerae ni. pater et mater uero in horis phlegmatis, puella retinet figurā phlegmatis: magis tm̄ cholerae ni. & inde habet causas passionū. Si sit in dextra, magis retinet figurā patris ex phlegmate temperato à sanguine: sed passionū proprietatē habet à cholera nigra nō ita acutarū, propter calorē dextrae partis. Si conceptio omnium sit in horis phlegmatis, & sperma sit in sinistra, puella est phlegmatica, debilis, quotidianaria, liēterica, phthistica, cephalalgica, dolens in omni mēbro: dolens in renibus, in matrice & similia: & partim habet passiones à cholera nigra propter affinitatē phlegmatis. Si uero sit in dextra parte puer, eadē patietur, sed temperate, propter sanguinē & cholera rubra. Si pater & mater concepti sunt in horis phlegmatis, puella in horis sanguinis, trahit à phlegmate, sed non acutius, propter maiorem sanguinis proprietatē. Si uero pater & mater cōcepti sunt in horis sanguinis, et puella in horis phlegmatis, contrahit passiones à cholera ru. & sanguine aequaliter: magis tm̄ à phlegmate: quæ passiones temperantur per sanguinē. Quod si cōceptio sit in horis sanguinis, patris uero in horis phlegmatis, matris in horis cholerae ni. à sanguine passionem ducit: & figurā, & partē à patre: nullā uero à matre figurā: sed tm̄ debilitatem & inertia. Si in sinistra est, plus à matre minus à patre: pprietatem passionū à sanguine, quæ propter frigiditatem sinistrae nō sunt ita acuta, sicut in dextra essent. Quod si puer conceptus sit in horis cholerae nigrae, pater in horis cholerae rubrae, & mater in horis sanguinis, partē figurā retinet ex patre & matre: minorem partem ex cholera nigra: sed maiorem partem passionum habet ex cholera ru. minorē uero accidentaliter à sanguine & cholera ru. quæ passiones aliquantulū sunt temperata. Si in sinistra est puella, plus cōtinet ex cholera ni. minus enim à matre, nihil ex patre: passiones ducit ex cholera ni. & sunt acuta. Quod si pater & mater cōcepti sunt in horis cholerae rubrae, & puer in horis sanguinis uel phlegmatis, plus retinet figurā patris à cholera rubra, mediocrē figurā à matre & minorē: passiones à cholera ru. & sunt tēperata. Si pater & mater concepti sunt in horis sanguinis, puer in horis phlegmatis, & sit in sinistra, maiorem partem figurā habet ex patre, mediocrem à matre, minorem à phlegmate: passiones à phlegmate & sanguine. Si uero est in sinistra, plus habet à cholera nigra & phlegmate, minus à matre, nihil ex patre: passiones ex phlegmate & cholera nigra. Quod si omnium conceptio est in horis sanguinis, habet figuram à patre: & si sperma matricis superabundet & sit sanum, tota est ex parte patris figura: passiones sanguinis & acuta. Si conceptio omnium in prædictis sit horis, & in sinistra sperma, & matris sperma sit debile, tunc filia maiorem partem figurā retinet à matre,

minorem

minorem ex cholera ni. Si sperma matris est debile, patris uero sanum & forte, totā figurā habet à patre, debilitatē uero corporis à matre: passiones à sanguine, partim à cholera ni. accidentaliter. Si omnis conceptio est in horis cholera ru. & sperma patris est forte, & matris debile, totā figurā habet à patre: & si sperma matris est forte, & patris debile, æquā utriusq; cōtrahit formā: & aliquantum n̄ habet à cholera ru. & passiones acutas. & si tunc fuerit in sinistra, partem figurā habet à cholera, & tantundē ab utroq; , passiones uero à cholera ru. Si uero sperma patris sanum est, matris uero debile, figurā habet utriusq;: si utrūq; debile, totam figuram habet à phlegmate, parum à sanguine, & cholera ru. & si tunc in sinistra fuerit, parum habet ab utroq; . s. partim à cholera ni. & phlegmate: plus à cholera ni. ppter frigiditātē illius partis. Quòd si æqualia sint & sana, ab utroq; continet figurā æqualiter: & parū uero à cholera ni. & accidentaliter. Quòd si sperma abundet & sanū sit, plus habet à matre q̄ à patre: passiones ex phlegmate. Quòd si conceptio omnīū fuerit in horis cholera ni. & utrumq; sperma debile fuerit, ab utroq; partim figurā recipit: plus uero à cholera ni. & aliquantulū à cholera ru. & sanguine accidentaliter. Si uero sana fuerint, utriusq; figurā retinet parū à cholera ni. & etiā à cholera ru. accidentaliter. Quòd si sperma abundet matris, plus figurā habet à matre. Et si sperma patris superabundet, plus habet à patre, & à cholera ni. passioes: si sana fuerit, utriusq; figurā retinet, sed plus à matre: & etiā si sperma matris est sanū, patris uero debile, habet figurā à matre, minus uero à patre: si contra est, æquā habet ab utroq; figurā: & cholera ni. si plus superabundat materia, plus habet à matre, passiones à cholera ni. plus minus à phlegmate. Si sperma omnīū fuerit in matrice matris eorū in eisdē horis, magnæ eloquētiæ erunt. Si pater & auus infans uel puer concepti sunt in horis sanguinis infantis, mater uero in horis phlegmatis: & sperma matris superet, sed tñ debile, à neutro trahit figuram: quia illius sperma minus est, huius uero debile est. Qñ uero habet puer principiū ab horis sanguinis, sicut auus eius, retinet ab eo figuram. Si pater fuderit semen in horis sanguinis, mater uero cōcepta sit in eisdē horis, cuius sperma fortius & sanius sit spermate uiri debili, nō capit figurā patris, quia sperma est debile: sperma uero mulieris fortius & sanius uertit sperma uiri in suā pprietatē: sed postea superueniēte aliqua passioe uel phlegmate uel cholera ni. uel alijs humoribus, debilitatur figura matris: & ideo puer nō potuit eius retinere figurā. Et quia auia eius pueri est concepta in hora sanguinis: et sicut puer cuius sperma reduxit sperma uiri sui ad naturā, sperma illud quia est materia pueri acuens se in septima, nō potuit uenire in figurā patris & matris ppter supradictas passiones. uenit autē in figurā auia. Si uero fortius est sperma auis spermate auie, tunc retinet figurā auis, si cōcepti fuerint in eisdē horis: ideo puer existens in tertio ab auo suo uel ab auia iuuenem habuerit suæ figuræ, & non à patre uel matre, qui sunt in secundo loco, uel utriq; sperma fuit debile: tñ quia opera planetarū semp solent ministrare prosperitatem secundum imparē usum, uel diuersitatem naturæ fm parē numerū. Si uero sperma patris uel matris debile fuerit, tñ nec humores, nec secundus locus impediunt quin recipiant figuram ab auo uel auia: & hoc propter naturam & uim loci & horarum.

De conceptione pueri alterata à stellis, & non à parentibus.

Contingit etiā aliqñ infantem nulli parentum esse similem: & hoc fieri per naturā planetarum: nascitur. n. aliqñ mutus, uel carens pedibus, manibus, oculis, &c. Philosophi uero indubitanter asserunt teste Hip. q̄ omnis substātia corporea animata iuncta sit et ligata in planetis & signis, quatuorq; elementorū nexibus: & hoc approbo auctoritate Alexandri imperatoris Macedoniae sic dicentis, q̄ Natanabus rex ægyptiorū pater eius fm opera planetarum cū matre sua Olympiade cōcubuit: & per suā mathematicā & astronomicā rationē præcauit, ut non cognosceret eam nisi in talibus horis, in quibus ex operatione planetarū & signorum figurā traheret, non ex patre uel matre. Cōsiderauit enim proprie Solē uenturū in Leonē, & Saturnū in Taurū, à quibus uolebat filiū suū nasciturū figurā & naturā principaliter retinere. A Leone igitur tenuit crispitudinē capillorum, citrinum colorē, & toruū aspectū & uultū, & irā, & robur. & quia aquila retinet proprietatem à Leone in hoc solo, q̄ aquila altius uolat cæteris auibus, et acutius uidet, ideo Alexāder habuit ex proprietate sui signi oculū unū aquileū & nasum. & ut Sol clarus est præ cæteris, & qñ est in Leone fortior est: sic ille toti mundo dominatus est. ex Tauro uero contraxit cornutā frontē, & corpus altū, et ferociā. Taurus. n. terrā findit ingenio simplici, et opere pio. Et quia draco habet proprietatē in signo tauri & magnitudine & sensu, & draco supra habet dentes acutos, & alterū oculū, in similitudinē draconis oculos habuit: & ut Saturnus altior est omnibus planetis, & in humilitate & subtilitate superat opus cæterorū planetarū, sic Alexander totum orbem superauit.

De natura duodecim signorū.

Sciendum itaq; est de signis duodecim, tria esse calida et sicca. Aries. n. ca. est in secundo gradu, sic. in tertio. Leo calidus est & sic. in quarto gradu. Sagittarius ca. in primo, sic. in secundo gradu. Alia tria sunt fri. & humi. s. Cancer, Scorpio, & Piscis. nā Cancer est Lunæ sedes. Scorpio hu. in primo, frigi. in secundo: Piscis frigi. in primo, humi. in secundo gradu. Alia tria sunt ca. et hu. Gemini ca. est in secundo, hu. in primo: Libra ca. est in primo, hu. in secundo: Aquarius ca. in primo, hu. in secundo. Alia tria sunt fri. & sic. Taurus fri. in tertio, sic. in secundo. Capricornus fri. in secundo, sic. in tertio. Virgo frigi. in secundo, sic. in tertio. Alij philosophi dicūt quòd Gemini sunt ca. & sic. in tertio

A tertio gra. & uirgo ca. & hu. in primo, & Sagittarius ca. & hu. in principio secūdi: & Aquarius fri. & sic. in tertio gra. Aries, Leo, Sagittarius, sunt orientales ca. ignei, & sicci. Taurus, Virgo, Capricornus, sunt terrei, frigidi, & sicci meridionales. Gemini, Libra, Aquarius, sunt occidētales, aerei, calidi & humidi. Cancer, scorpio, piscis, sunt aquatici, frigidi & humidi, septentrionales:

De differentia septem planetarum.

Ab his omnib. ducunt elementa rerū naturas suas & qualitates prædictas. & opera planetarū cōplentur & perficiūtur per signa prædicta. & quia elemēta iuncta sunt signis naturaliter, etiā ex elemētis cōstat omnis substātia corporea animata. ergo elementa opus recipiunt planetarū à signis, & illud trahūt omni substātiæ animatæ corporeæ, & illud esse natura à signis habet: & aliud .i. efficiā & operationes à planetis. naturā. n. dicimus in calore, & frigiditate, & cæteris: operationē uero in ualetudine, pulchritudine, pigritia, uelocitate, & similibus, q̄ cōtingunt infantibus: ēt si nō fuere in genitoribus. Multa. n. de hmōi materia dicturi sumus, sed in præsentī omittamus.

De alteratione signorum & planetarum.

B Quatuor autē sunt elementa ac temporaneæ mutationes, quæ fiunt fm̄ cursum & rationem signorum & planetarū. Temporum quidem aliud est calidum & siccū, ut æstas. & hoc fit ex natura signorum eiusdem complexionis. s. ca. & sic. Aliud uero calidum & hu. i. uer, sicut alia tria signa. Aliud frigidum & sic. s. autumnus fm̄ sua tria signa. Aliud uero frigidū & hu. s. hyems fm̄ sua tria signa. Et unumquodq; tempus fm̄ naturā suorum signorū acuit & mouet materiē elementorū, quæ sibi est conueniens, quod tñ aliqñ mutari solet. Nā cū æstas debeat esse ca. & sic. naturaliter, tñ eius calor minuitur et tēperatur ex frigiditate, non ex sua natura, sed signorū. nā si ex potestate Capricorni & planetæ eius, generētur seu creentur res alicuius anni, ex eorū frigiditate temperat æstatis calor, & ex illa frigiditate innaturali æstatis currentis & cōtrariante, cōtrariæ nascūtur passionēs. Aestate uero trāseunte uenit autumnus, qui frigidus & sic. naturaliter est, sed ex Capricorni natura, qui potestatem habet anni, ut diximus, superuenit altera frigiditas, quæ auget frigiditatem & sic. autumnī: quæ res est contraria quatuor elemētis in corpore existētibus. est. n. in illo tēpore maxima grauitas & intēperies. Et ex affinitate autumnī qui nimis est fri. & sic. superuenit hyemī magna intēperies. adeo ut superetur in omnib. quatuor elementorū temperata natura, putrefacta. n. liquefcit à sua pprietate. Adueniente autē uere quod est calidū & hu. tēperatur eius calor ex frigiditate Capricorni atq; hyemis iam peractæ. Deinde calor ueris & æstatis cōtemperatur hyemis peractæ & Capricorni frigiditate, cuius potestas illo uiget anno: sicut unum quodq; signum suā habet potestatem fm̄ suā naturā & mutationē suā. Et mouet natura tēporis anni illius, qui pertinet ad signū illud, & etiā per frigiditatem præfatam natura ueris mutatur: qua mutata turbatur naturalis calor humanæ naturæ: & q̄ prius erat per frigiditatem hyemis & Capricorni rupta & putrefacta, mouetur & acuitur: & generātur passionēs q̄ sunt propriæ illorū temporū: quæ sunt mortifera. Si uero ex potestate læsionis & planetæ eius, qui sunt calidi et sicci, generētur res atq; creētur, æstas erit magni caloris & siccitatis: ueniēte autē autumnō, ex calore Leonis & Solis eius frigiditas tēperatur & hyemis: ideoq; turbatur aeris natura & acuitur, tñ propter naturā signi & planetæ, q̄ sunt calidæ naturæ, tum propter naturā sui ipsius qui est calidus, et acuendo se, pugnat cōtra naturas illorū tēporū. s. hyemis & autumnī, quæ frigidæ sunt naturæ: sicq; natura humana putrida mortifera generat passionēs, quæ proprie nō sunt illorū temporū. nam si in anno Leonis & eius planetæ, in æstate generentur passionēs acutæ & graues, tñ sunt proprie eorū: si uero hyeme, uel in alijs temporibus eorū, quæ non sunt propria, generantur passionēs ad eorum proprietatem, tñ illæ passionēs magis erunt proprie eorū Leonis & Solis, qui sunt calidi & sic. quam eorum tēporum in quibus generantur. generant autem aliqñ passionēs permutata natura utrorumq; .i. temporum signa planetæ: quæ passionēs generant alias, quæ non sunt signorum uel planetæ uel temporum. Quod autē dictum est de prædicto signo & planeta, quæ in eis sunt propria & quæ nō, de reliquis intellige signis & planetis & temporibus. Sole. n. ascendente frigiditas: cum tñ potius ex Sole calor inesse debeat, quod cōfert potestas Saturni ex Capricorno, cuius frigiditas terræ acuit frigiditatem quæ aduenit. fumus in aere ascendit, ex quo color aeris turbatur. æstatem uero ex Sole calor & siccitas, ex terræ fumositatem frigiditas & sicci. aerem corrumpunt: unde animalia & nos turbamur in illo Capricorni anno: homines grauib. infirmantur morbis: sicut apparet in anno Leonis descendente Sole super terrā: & qñ frigiditas adesse debet natura hyemis redeuntis, acuitur aer igne: & acuendo turbatus generat graues passionēs, quæ propriae sunt temporis illius, ut dictum est. Similiter apparet in anno cancri, qui ex eius natura acuitur natura aquæ: qua acuetē, inde ascendit quædam fumositas in aerem, ex qua turbatur aer. inde frigidæ & humidæ fiunt passionēs, non propriae illius temporis, sed signi. Si uero annus est libræ, acuitur, & acuendo trahit ad se calorem ab igne: & tunc tempus est multum calidum & humidum. s. hyems, & inde fiunt graues passionēs, quæ proprie sunt ueris & hyemis: sunt enim calidæ & humidæ.

De alteratione signorum, & septem climatum mundi.

Potestas tamen signorum & planetarum non eodem modo se habet in omnibus partibus totius terræ. climata enim mundi septem sunt secundū planetarū rationē. Anno igitur Capricorni, qui

GALENO ASCRIPTVS LIBER

qui est frigidus & siccus, est maior frigiditas & siccitas in partibus illius terræ, quæ proprie sunt sub E planeta. i. Saturno, qui est frigidus & siccus. nam cum illæ partes terræ naturaliter sint fri. & sic. tñ ex natura & potestate Capricorni, quam habet illo tempore, magis mouentur & perturbantur quàm aliæ terræ, quæ non sunt propriæ eorum. Quòd si annus eorum non fuerit, tunc terra non habet moueri causa eorum nisi in hyeme & uere, scilicet per naturam. sed quando planeta superponitur, est alia significatio. Ille uero terræ, quæ proprie sunt suppositæ Lunæ & Cancro, propter affinitatem frigiditatis quam habent, inferunt commotionem in suo anno, non tantam quantam inferunt suæ propriæ terræ: quia terra illa frigida est & humida, sicut Cancer & Luna. Alijs uero terris, quæ neque frigida sunt neque sicca naturaliter, licet inferant contrarietatem et commotionem, tantam paruum inferunt. Similiter Leo et Sol maiorem commotionem dant terræ sibi proprie subiectæ quàm alijs: illi tantam quæ subiecta est Libræ & Arieti, licet non dent tantam commotionem quantam dant suæ propriæ terræ, tamen propter affinitatem caloris dant ei maiorem commotionem quàm alijs cum quibus nullam habent affinitatem. Si uero fuerit annus Leonis & Solis ut dictum est, tunc toto illo anno dant commotionem in æstate tribus mensibus, & hoc ut dictum est per naturam.

† a p. etate.

De alteratione quatuor partium mundi.

Est & alia in terris mutatio secundum quatuor mundi partes, dispositas scilicet ad orientem, uel occidentem, austrum, & septentrionem: & secundum altitudinem montium Soli accedentium, & ima uallium à Sole remotarum. Consideret ergo medicus an sit mutatio temporum propria an accidentalis, ut supra dictum est. Aetates quoque hominum, figuras, colores, terram, usum, passionem terræ in qua sunt geniti, utrum sint consuetudinariae an propriae: an ueniant accidentaliter secundum mutationem temporum uel naturaliter. si enim sunt passionem ex natura terræ, aliud exigunt medicamen, quàm ex mutatione temporum naturaliter & accidentaliter.

De discrasia propria naturæ temporis passionum, uel non propria.

Intuedum est etiã an natura hominis suæ concordet passioni, et temporum mutationi, an passio sit accidentalis & mutatio temporum, an mutatio sit substantialis & passio accidentalis. Solet. n. passio cholericæ & sanguinea mutationi temporum concordare, sed à natura patientis discordare, & e contrario. Pulsus quoque uidentur esse an conueniat cum sua natura & passione & temporum mutatione: an tantum conueniat cum mutatione, & non cum passione nec cum natura: an conueniat passioni, & non immutationi neque naturæ: an naturæ, & non immutationi uel passioni, an nulli. Adhuc etiã sciendum est an tempus transierit, uel praesens sit, seu futurum, in quo pharmacum dari infirmo debeat. His enim ignoratis nec bene ueniuntibus, miratur, & cito desperat medicus. G Oportet etiã medicum nosse utrum infirmitas debeat augeri: & hoc an sui natura, an temporis, an passione alia superueniente: & sic poterit dare medicamen tempore congruo, ut uel decrecentem deprimat & tollat ægritudinem, uel imminenti resistat, ne nimis ægrum tardet. nã si leue dederit medicamen in morbo adhuc leui, credens paruam fore ægritudinem, nihil fecisse uidebitur, quando grandis infirmitas superuenierit. Sciendum autem est quasdam infirmitates quibusdam esse substantiales, alijs accidentales. In æstate enim synochus & causus sunt naturales infirmitates cholericis & sanguineis: phlegmaticis accidentales. & ideo non eodem modo curandæ. nam quæ potio conuenit cholericis per naturam temporis & morbi naturalis eis, est contraria alijs, & causa alterius morbi, id est phlegmaticis. Est enim tempus, ut diximus, & morbus ille illis accidentalis. Si ergo phlegmatico alicui praedictis morbis synocha & causus occupato, eandem dedit eiusdem mensuræ medicinam, quam & cholericis, æstate cito sanabitur: quia eius complexio non est cholericæ & sicca, sed est his contraria: cholericis uero diu infirmi manebunt, quia calidi sunt & sicci, & tempus uertitur. n. accidentalis febris in substantialem. s. frigidam, quæ est phlegmaticorum. Oportet etiam scire complexionem: quoniam idem experimentum & eadem potio non omni danda est infirmo. contingit. n. ut quæ potio utilis ei fuerit in primo uel secundo uel tertio periodo, in alijs non conueniat: & ideo sunt diuersas ægritudinum mutationes ad diuersos periodos, diuersa conuenit dari purgantia. Attende sunt quas horas. s. an sanguinis, uel cholerae rubrae, uel phlegmatis, uel melancholicæ, magis acuat passio uel minuatur. Synocha, n. in horis sanguinis si acuat, scias eius originem esse ex accidentali mutatione sanguinis, non à principio cholerae rubrae. Mutatur. n. sanguis aliquando ex commistione, aliquando ex Solis ardore, aliquando ex itineris fatigatione, & generatur synocha: ex qua commotione sanguinis acuitur cholera rubra: qua acute quiescit sanguis, & synochus, & causus generantur ex acuitate cholerae rubrae. Si uero ephemera febris acuitur in horis sanguinis, scias esse ex phlegmate falso coniuncto sanguini: quod phlegma acuens ex affinitate sanguinis solet uerti in cholera rubram, & inde solet generari febris tertiana. Quartana uero si in horis sanguinis acuitur, scias eius materiam, id est melancholicam generari ex putrido sanguine sub planeta naturæ propriae. Quòd si synocha magis acuitur in horis cholerae rubrae, non est propria synocha, quæ uel mutabitur in tertianam, uel in causum. Si uero tertiana acuitur in illis, uera tertiana est & propria. in illam. n. aliquando mutabitur febrem. Quotidianam uero si acuitur & mutatur in horis cholerae rubrae, cito uertitur in tertianam. Si uero quartana acuitur & mouetur in horis cholerae rubrae, cito uertitur in tertianam. Si uero quartana mouetur & acuitur in horis eiusdem, scias

A scias principium eius non fuisse ex putrido sanguine, sed ex cholera rubra perusta in melancholiam conuersa. Quod si synocha acuitur & mouetur in phlegmate, sicut in horis sanguinis, scias generari ex sanguine iuncto phlegmati falso: & proprie post terminum suum completum mutabitur uel in quotidianam, uel tertianam, licet magis affinis sit tertianæ, quam quotidianæ propter calorem. Si uero tertiana phlegmatica mouetur, & acuitur sicut in horis cholere rubre, minus est periculosa. mutabitur enim in quotidianam: de quotidiana uero fiet quartana: & aliquando reddit tertianam. Quod si quartana moueatur & acuatur in horis phlegmatis, principium eius fuit falsi phlegmatis, quod uersum in choleram rubram incenditur, & uertitur in melancholiam, sicut uiride lignum uertitur in uiuum carbonem, deinde in cinerem. Quod si synocha mouetur in horis chol. ni. magis est grauis passio, & æger est piger, & grauis, & illa infirmitas habet partem non solum ex bono sanguine, sed etiam ex putrido: & proprie post terminum suum completum ueniet infirmus in quartanam. Si uero tertiana acuitur & mouetur in horis melancholice, subito uertitur in quartanam. Quod si quartana mouetur in horis illis, firma est & propria: nec mutatur in aliam propter prædictas passiones, omnes enim aliæ habent moueri & acui secundum prædictas horas, & earum naturam & rationem: & secundum motum, & acutionem ipsarum, bene discernen-

tal. minus.

B tur, & tactu, & pulsu, sicut ex prædictis horis.

De cognitione ægritudinis secundum planetam, diem, & horam.

Scire etiam medicum decet planetam & signum, in quo eger ægrotare cœpit, & tempus secundum diem et horam. nam si infirmitas fuerit secundum signa et planetas, sed accidētaliter ex acutione signi & planetæ esset, habet aliam distinctionem. Si uero medicus nesciuerit infirmitatem per numerum, id est per naturam signi & planetæ, perscrutetur pulsum & horas, ut dictum est.

De qualitate, & efficacia errantium planetarum septem climatum.

Asserunt etiam physici omnia in terris firmari & compleri secundum cursum, & operationem superiorum corporum: quorum operatio omnis summi creatoris uirtute consistit. Elementa igitur quatuor, signis duodecim, & septem planetis iuncta sunt: & eorum causas, quatuor habent temporum mutationes: secundum quas humana, & omnium subiectorum natura mouetur & acuitur: per quam motionem & acutionem passiones fiunt. Hæc autem mutatio est uniuersalis omnibus mundanis. Est & alia mutatio ex natura terræ specialiter, & planetarum constans in diuersis regionibus. Quadrifidus enim orbis etiam in septem diuisus est partes secundum septem planetas, qui per astrolabium discernuntur. Sciendum est tamen partes illas septem non esse continuas, sed in toto mundo diuisas. terra enim illa, quæ est frigida & sicca in quarto gradu, sub potestate est Saturni, qui eiusdem est naturæ. Quæ uero frigida est, & sicca in primo gradu, sub Iouis imperio, qui eiusdem est naturæ, & qui etiam affinitatem habet cum natura rerum omnium maximeque ad gaudium pertinentium. Sed quæ calida in secundo, humida in primo, sub Martis ditione est, & suæ naturæ conuenit eiusdem. Sed quæ est calida & sicca in quarto, Soli conuenit & concedit. Quæ autem calida & humida in primo gradu, sub Mercurio. Quæ uero humida, in primo, frigida in secundo, habens aliquantulum temperamentum calidi, Veneri subiacet. Sed quæ frigida, & humida in primo gradu, Lunæ conuenit. Quæque autem singulæ terrarum partes sui retinent planetæ qualitates: accidentaliter tamen in naturam uertuntur planetæ alterius. terra enim, quæ ex sui planetæ natura proprie frigida seu calida esse debet, in contrariam uertitur naturam & complexionem. In complexionibus ergo præfatis, deinde etiam in altitudine, & profunditate, & erectione, & casu, & harmonia cuiusque planetæ conuenire debet, ad cuius similitudinem composita est, & inde omne corpus sanum uel ægrum est. unde Andronicus peripateticus asserit nos esse secundum nostram uoluntatem: & extra nostram uoluntatem ambulamus, & etiam contra nostram uoluntatem, quando nostra anima ducimur, uel quando accidentaliter ex natura corporis, **D** aut iræ furore, aut alio impetu mouemur. Monet etiam secundario aut cogente natura corporis ad malum cognitionem reddere. sicut enim musicus nequit chorda falsa sonitum reddere, sic anima prauum corpus, scilicet libidinosum uel aliud, ratione sui nequit regere: & symphonia instrumenti artificis animæ, id est corporis displicet. Andronicus igitur commotiones planetarum, & compositiones merito asserit ueras: & cætera uitia non esse naturalia animæ: nec animam ex natura corporis constare, quod quidam uoluerunt. Si enim eiusdem esset naturæ, nil repugnaret quin anima rationibus spiritualibus subderet corpus, scilicet ieiunij, & cæteris uirtutibus corporis uitia subderet. & ideo dicit Plato in logica, dum iuuentus est per sensum & rationem mundata ab omni prauitate corporis, cognoscetis omnem uirtutem: omnis enim prauitas extra naturam. At alijs elementis corpore composito, ipsum corpus animam mouet: quod eorum contrahit qualitates. dicit Hippocrates in physica, quod terra est apposita generare naturam corporum. Est autem ut terra alia dulcis, & temperata, ita & homines eius dulces & mansueti. Et ideo anima mandat eis per phantasiam suam omnem bonam operationem. Est & alia terra per naturam planetarum acuta. unde eius homines ueniunt bellicosi. Et quia operatio corporeæ materiæ ligata est quatuor elementis, ideo dicit Plato, quod ratio conuenit ex superioribus, & ministrat homini spirituales intellectum, secundum quem discernit superiora, & inferiora, uera, & falsa in the-

rica,

GALENO ASCRIPTVS LIBER

rica, & practica. i. in diuina rerum consideratione, & operum faciendorum doctrina & instructio
ne. praxis enim græce, operatio latine. Et quia sensus non fit cum imaginatione animæ, cito duci
tur ad diffensiones rerum, unde theorica efficitur. Deus enim omnia imprimit, & ubiq; est, & om
nia implet. Inde dicit Plato q; homines existentes ante suum tempus, non ex uirtute rationis, sed
ex natura corporis suam praxim adimplebant. Et inde affirmat Isaac q; terra per operatione pla
netarum generat naturam corporis: natura uero corporis mouet corpus in cōsuetudines malas,
& mutationes malas: & mutatio quatuor temporum fit per duodecim signa & septem planetas:
maior est autem per Lunam & Solem. Luna uero uno quoq; mense mundum perambulat, & dat
motus quatuor elementis. Sol uero quatuor tempora anni conficit. s. uer calidum & humidum,
quod si non esset, sed siccum, ut quidam uolunt, siccaentur gramina, non autem auferentur uel
fouerentur: & alia inconuenientia essent, si aer tunc siccus esset.

De natura coniunctionis & adiunctionis quatuor elementorum.

Asserebant falsò quidam philosophorum quòd homine mortuo humores separarentur, & ad
propriam redirent naturam, ut sanguis in aerem, cholera rubra in ignem, melancholia in terram,
phlegma in aquam. Hippocrates autem & Aristoteles & alij philosophi asserunt destitutis & mor
tuis humores in terram redire: dissentiunt etiam Socrates & Hippocrates à quibusdam alijs phy- **F**
sicis dicentibus quòd quatuor elementa nullum, patiuntur detrimentum à sua substantia, sed re
manent integra, nec corrumpuntur in constitutione corporis humani: sed quædam differentia
accidentalis egrediens ab illis quatuor elementis temperat & regit humana corpora, quæ perit
cum illis corporibus: sicut albedo uel nigredo consistens accidentaliter in corpore destructo pe
rit: & aliqua differentia destructa non patiuntur illa elemēta aliquod damnum: quia semper sunt
fixa & integra in sua substantia. Dicunt enim Aristoteles & Hippocrates q; omnis creatura incor
porea penetrat totam substantiam, cui aduenit intus & extra: unde illa differentia, cum sit incor
porea, est ueniens ad humana corpora ab illis quatuor elementis æqualiter intus & extra. sed illa
differentia tantum est extra & non in figura incorporea. Nam si illa differentia esset adiuncta cor
poribus humanis ut illi dicunt, tunc illa corpora per illam differentiam intus & extra essent ubiq;
eiusdem naturæ & eiusdem coloris: sicut aqua ubiq; in tota substantia per calorem calida: per fri
gus frigida. ergo sicut calor & frigiditas, quæ sunt accidentales differentie aquæ, possunt separari
ab ipsa & destrui permanente substantia ipsius aquæ: sic illa differentia, quando accidit corpo
ribus nostris, perit, remanente natura & proprietate nostrorum corporum: quorum differentia
accidentalis apparet extra, & potest destrui, sicut ipsa corpora sunt mortalia. Dicit namq; Hippo- **G**
crates sicut nulla substantia incorporea habet nutrimentum à differentia corporea, sic nulla sub
stantia corporea potest nutriri à differentia incorporea. unde testante Hippocrate aer & aqua &
ignis iunguntur & efficiuntur unum, quibus terra propter sui nimiam pōderositatem nequit ad
iungi, sed mandat suam frigiditatem & siccitatem, quæ temperat illa tria, & sic complent naturā
corporum, sicq; mortuis omnia illa rediguntur in terram. Et ideo sciendum est q; terra secundum
grauedinem suam nō potest associari alijs tribus elementis in constitutione humanorū corporū.
Nam postea illa tria propter grauedinem terræ non possunt explicare suam operationem, sicut
aqua turbulenta & commissa terræ non potest se mouere, nec in aliam partem suam uim emitte
re. Item, sicut uidemus q; turbati, sanguis & cholera uertuntur in melancholiam: melancholia ue
ro in nullum supradictorum nisi in phlegma, & de phlegmate in alios: ita aer ignis & aqua uertun
tur in terram, de terra in humiditatem, & de humiditate in alia elementa.

De mutatione elementorum qualiter fiat.

Supradictam hanc mutationem uocant physici hoc modo, terra enim crescens unaquaq; hora
ex mortalitate corporum uertitur in aquam: cuius subtilitas calefacta uertitur in aerem: subtilitas **H**
autem aeris calefacta uertitur in ignem. sicut enim aqua amittens humiditatem suam, uertitur in
terram accidentaliter: sic terra inde crescens accidentaliter, amittit tunc siccitatem suam, & uerti
tur in aquam, & sic considerant naturam aliorum elementorum. & ideo dicit Aristoteles q; nullū
difficile aut dissolubile nomen est fixum & firmum circa aliquam substantiam. nam illud quo
modo dicitur per supradictam creaturam q; terra uertitur in aquam, aqua in aerem, aer in ignem,
sic ignis ingrossatus & infectus uertitur in aerem, aer ingrossatus uertitur in aquam, aqua ingros
sata in terram: quæ, ut dictum est, iuncta insimul fiunt corpora nostra. Corpora uero nostra uertū
tur in terram, & unūquodq; uertitur in aliud. Et ideo dicit Aristoteles q; hæc quatuor materia non
habēt hæc supradicta nomina fixa & stabilia sibi: sed proprie dicitur substantia. nā in quodcunq;
uertitur aer uel aqua, tunc dicitur substantia.

De mutuis conuersionibus quatuor elementorum.

Conueniunt autem & differunt elementa differentijs & qualitatibus. sicut enim aqua frigida
& humida contraria est igni, & mutat eius proprietatem: ignis uero calidus & siccus: terra frigi
da & sicca: aer calidus & humidus, aqua frigida & humida: & his qualitatibus ad se inuicem colli
gantur attrahentes semper consimiles qualitates: ut aqua terram siccam frigidam: deinde cōtem
perant se in cōtrarijs: nam siccitas terræ per prædictam frigiditatem trahitur ad humiditatem aquæ
siccandam:

A siccandam: Ita etiam humiditas aquæ ascendit ad ignem tracta per aerem illuc, & ita uel annihilat contrarium suum, uel alterat. Aqua igitur per frigiditatem suam terræ iuncta à terra trahit frigiditatem & non siccitatem: aer aquæ per humiditatem conueniens attrahit illam: ignis uero aeri per caliditatem cōuenit, & illam suscipit ab aere. Vnde dicit Aristoteles, quòd duo sunt genera aeris, unum ex fumositate aquæ, aliud ex fumositate ignis, qui suam caliditatem & siccitatem mutans uertitur in fumosam materiã. hoc facto associatur supradictæ materiæ, quæ est fumosa, & calida: ex quibus duobus generibus iunctis efficitur aer, qui aliquando ex frigiditate, & humiditate aquæ acuitur & inuoluitur: & inuoluendo amittit suum calorem, & sic uertitur in suam materiam ex qua amittit humiditatem. Recipitq; aqua & terra siccitatem, & in eius redigitur naturam. Nascuntur ex his corruptelæ corporum: nam aer intra ignem & aquam stans tribuit calorem ignis, & in aqua acuitur, & calefit, & fumositas illa in aerem surgit, & inde aer turbatur, & etiam frigiditate contracto intemperata scilicet, & quæ conueniunt omni animali, scilicet calida, frigida, humida, sicca: calida & sicca, calida & humida, frigida & humida, frigida & sicca. Nona uero soli homini conuenit, & eius solã temperat naturam. Et ideo utile est nosse, quæ harum octo sunt substantiæ: & quæ differentiæ. In igne ergo calor eius est differentia uirtutis ipsius: quo calore amoto, attrahit siccitatem, & remanet quædam fumositas calida, quæ est substantia. Aeris uero differentia est calor, qui designatur & reuertitur sæpius, ut dictum est. substantia uero eius est humiditas, quæ aliquando desiccatur, ut solet fieri quando uertitur in terram. illa enim siccitas est ei accidentalis, quæ & siccitas est accidentalis, si duret frigiditas. nam dum redit in suam propriam naturam, amittit siccitatẽ, semper autem est humida. Et sciendum est, quod aquæ humiditas est idem, quod eius frigiditas, nec sunt habendæ pro duabus differentijs, sed pro una tantum. nam ex nimia frigiditate terræ fit nimia frigiditas aquæ, unde in aqua differentia est eius humiditas. Siccitas autem terræ est differentia. potest tamen remoueri à terra eius siccitas, licet uideatur eius substantia: est enim cū ipsa frigiditate. uerũ & ipsa potest remoueri à terra. est igitur eius substantia humiditas. in primis enim terra fuit humida: & eius siccitate remota, & frigiditate, quæ est eius siccitatis, terra uertitur in humiditatem.

**GAL. ASCRIPTVS LIBER DE NATVRA
ET ORDINE CVIVSLIBET CORPORIS.**

CENSURA.

Liber ordine, & iudicio carens.

De quatuor humorum natura.

LICET tesciam, charissime nepos, Græcis literis eruditũ ad hanc disciplinã posse pertingere, tamẽ nequid tibi poscenti ad memoriã de negetur, ex libris medicinalibus, Hippocratis intima Latina feci: quod quia dignus es fideliter trado, daturus tibi aui tui patris mei librũ, ex quo mundi rationem cognoscas: ut nosse possis quãta fuerit generis nostri sapientia. Nunc uero tibi corporis uniuscuiusq; naturã & ordinẽ aggrediar exẽplificare. Corpus igitur hominis ex quatuor humoribus constat, nam habet in se sanguinẽ, cholera rubra, cholera nigrã, & phlegma: qui quatuor humores habitant uel dominantur in locis suis. sanguis dominaat in dextro latere in hepate, quod iecur uocamus: sic & cholera rubra ibidem dominaat: in sinistro uero latere, id est in splene cholera nigra dominaat. phlegma autem in capite, & alia pars in uesica: alia pars sanguinis dominaat in corde. Virtus autem ipsorum talis est. sanguis est feruens, humidus, & dulcis. cholera rubra est amara, ignea, & sicca. cholera nigra est acida, frigida, & sicca. phlegma uero est frigidum, salsum, & humidum. Hæc omnia crescunt suis temporibus. Sanguis em̄ crescit tempore ab octauo Idus februarij usq; in octauum Idus maij, & sunt dies xciij. Cholera uero rubra in æstate ab octauo Idus maij usq; in octauum Idus augusti, & sunt dies nonaginta nouem. Cholera autem nigra autumnus ab octauo Idus augusti usq; in octauum Idus nouembris, & sunt dies nonagintaunus. phlegma uero hyeme ab octauo Idus nouembris usq; in octauum Idus februarij, & sunt dies. xciij.

Spurij.

F? Hi quatuor

GAL. ASCRIPTVS LIB. DE NATVRA

Hi quatuor humores hoc idem patiuntur die ac nocte. Sanguis enim dominatur horis septem ab hora noctis nona usque in horam diei tertiam. Exinde dominatur cholera rubra usque in nonam diei horam. Deinde cholera nigra dominatur ex hora diei nona usque in horam noctis tertiam. Phlegma autem dominatur ex hora noctis tertia usque in horam noctis nonam. Hæc omnia habent respirationes suas per singulas partes corporis. sanguis per nares, cholera rubra per aures, cholera nigra per oculos, phlegma per os. Diuiduntur etiam hi quatuor humores per quatuor ætates, id est, phlegma in pueris ab ineunte ætate usque ad xiiij. annos cum sanguine. exinde cholera rubra dominatur usque in annos xxv. & exinde dominatur usque in annos xliij. maxima pars sanguinis cum cholera nigris. dominatur exinde usque in summam ætatem phlegma, sicut in pueris dominatur. Præterea hi quatuor humores faciunt in hominibus tales mores. Sanguis facit homines boni uoti, simplices, modestos, blandos, euchymos siue plenos. Cholera rubra facit homines iracundos, ingeniosos, acutos, leues, macilentos, plurimum comedentes, & cito digerentes. Cholera nigra facit homines subdolos cum iracundia, auaros, timidos, tristes, seditiosos, inuidiosos, habentes sæpius cicatrices nigras in pedibus uel in alijs membris. Phlegma facit homines compositos, inuigilantes, inter se cogitantes, cito afferentes canos in capite, minus audaces. Omnia ergo, quæ calidas habent uirtutes, in superioribus locis corporis dominantur. Pulsus autem suos hi quatuor humores habent uel faciunt. Sanguis enim pulsus facit plenos, humidos, æquales. Cholera rubra facit pulsum tenuem, citatumque. Cholera nigra facit pulsum plus tenuem, sed tabentem, ueluti percussum, & asperitatem. Phlegma facit pulsum minus plenum, humectatum, æqualem pondere. Hi humores sine se esse non possunt, & in omnibus ætatibus dominantur: sed quoties ex his humoribus aliquis excreuerit, tunc facit ægritudinem longam. & causa ueteres pro sua uetustate, & temperantiam, & æquitatem, & æqualitatem pro corpore ætatum omnium, hi humores singulis ætatibus faciunt, quoties quisque eorum augmentum acceperit, & tunc longam ægritudinem facit, si imperitum medicum habuerit, aut certe negligentem, aut qui causam non intellexit, aut ex quo humore ægritudo nata fuit. & quidem tunc diligens & doctus ægrotanti potest succurrere. si uero negligens fuerit aut non intelligens, tandiu protrahit ægritudinem, quamdiu transeat humoris ipsius tempus, & alius exterius humor augmentum accipiat, ita ut iste humor excludatur, ex quo ægritudo fuerat nata. Nam si sit ex causa sanguinis, qui sanguis est dulcis, & calidus, & humidus, occurrendum est sic: adhibeatur ei contrarium, quod sit frigidum, amarum & siccum. Si fuerit causa cholera rubra, quæ est amara uiridis, & ignea, & sicca, & acris: debet adhiberi quod sit frigidum & humidum. Si autem cholera nigra fuerit causa, debet adhiberi, cum sit frigida, & sicca, et acetosa, illud quod est calidum, & humidum, & dulce. Si ex phlegmate nata fuerit ægritudo, cum ipsum sit frigidum, salsum, & humidum: debet adhiberi quod sit dulce, calidum & siccum. Hæc quando adhibita fuerint, tunc & peritus medicus inuenitur, & æger cito ad sanitatem reuertitur. Hæc tibi pro nostri memoria religiose nepos dedi, maiora te putans adepturum.

De dispositione plasmationis foetus in utero.

Expositionem membrorum, quo ordine uel quibus iuncturis, uel quo schemate homo in utero materno plasmetur, hic docemus, exordium à capite sumentes. Maioribus enim nostris, Apollini, Hippocrati, Apollonio & ceteris anatomicis placuit mortuorum uiscera scrutari, ut scirent unde uel quomodo morerentur. hoc autem nobis facere ipsa humanitas prohibet, eo quod ipsis scrutantibus omnia manifesta atque aperta sunt. & quid dixerunt? Caput nostrum commissuras habet quinque angulosas se inuicem continententes, sicut summus anatomicus philosophus hic memorans dicit. masculus in galea commissuras habet quinque. foemina uero in circuitu commissuras habet, cui galea superposita est, quam Græci cranium appellat: quæ cohæret membranis, & superposita est cunctis, quæ habet causa decoris, scilicet ut ab aestu & frigore oculos custodiat. Vbi uero galea est, subiacent tempora, quæ continentur spiritualibus uenis cerebri, quibus superposita sunt superficialia, ut si copiosus sudor fronti aduenerit, opposita statione pilorum contineatur, donec excussus ab oculo sudor auferatur. Oculi quoque isto schemate continentur. Ex naso cerebri foramina orta sunt duo, per quæ tenuissima uenæ dextra læuæque alterius inuicem sibi continentur. Tunicae sunt quatuor uel quinque: prima tunica appellatur ceratoides: secunda choroides: tertia oroenomides: quarta tinsenoïdes: quinta crystalloïdes. Supposita sunt ossa oculi, quæ malas uocamus. Dentis etiã habent uiri triginta duos, mulieres autem triginta, auctor Apollonius memorat, dicens, dentes usque ad caninos singulas habent radices. Alij uero interius, qui molares dicunt, habent ternas & quaternas radices. Palato lingua subiacet, quæ cooperit canalem spiritualem, quæ Græci pneumaticum dicunt, quem canalem modo aperit, modo claudit. aperit enim spiritualem canalem quando loquimur, claudit autem quando manducamus: quod probare possumus quando forti cibo uel potu utimur, & currit ex suprascripto cibo in spiritualem canalem aliquid, statim tussis consequitur, donec impellente spiritu illud repat, & in propria iterum reuocet. Huic lingue dextra læuæque parte glandulae suprapositæ. quod autem superpendet, uuula appellatur. postquam cauernæ sunt duæ, per quas fit infusio uel raptus, quod Græci anarrhophema uocant. naresque cum suprascriptis cauernis inserunt, & per easdem usque ad cerebrum tendunt. Aures uero uia sunt auditoriæ